

PAROCHUS.

ARTICULUS I.

Parochus quoad ea, quæ concernunt ejus nomenclaturam, electionem atque approbationem.

SUMMARIUM.

1. Parochi apud ethnicos dicebantur illi, qui legatis publice Romam missis salem, et ligna præparabant. — 2. Parochi in Ecclesia sunt sacerdotes, auctoritate episcoporum ecclesiis præfecti, ut plebibus sive populis omnia necessaria ad pascendas animas subministrant. — 3. Parochus dictus est quasi paræcus; paræcus autem Græcis est incola, sive habitator in loco. — 4. Parochus seu paræcus dicitur a *parochia*, seu *paræcia*, sicut et parochiani seu paræciani. — 5. Ex parochis aliqui vocantur *plebani*, qui videlicet curam exercent animarum in plebania habentē sub se plures ecclesias vel capellas. — 6. Plebani sunt dicti sic a *plebe* vel *populo*, qui sub eorum cura regitur. — 7. Aliqui appellantur *rectores*, qui plebem et populum sibi commissum cum cura regunt, et eorum beneficium vocatur *rectoria*. — 8. Aliqui vocantur *capellani*, et sunt illi qui in ecclesia monachorum curam animarum exercent. — 9. Aliqui vocantur *sacerdotes proprii*. Sacerdos enim proprius vocatur cujuslibet parochiæ rector. — 10. Aliqui vocantur simpliciter *curati* sic dicti a *cura*, quam de regendis ovibus susceperunt, qui curati alicubi sunt insigniti nomine *archipresbyteri*, et alibi nomine *præpositi*, et hujusmodi. — 11. Pro parochis, quocumque nomine nuncupetur, eligi debet persona idonea, quæ in propria parochia residere, et per se ipsum animarum curam exercere valeat. — 12. Idonea persona in hac materia dicitur prædita ætatis maturitate, morum gravitate, et litterarum scientia. — 13. Hinc parochi debent eligi ad præscriptum concilii *Tridentini*, sess. xxiv, *De reform.*, cap. 18, et constit. S. Pii V, incip., *In conferendis beneficiis*. — 14. Nempe per examen, et concursum coram episcopo, vel ejus vicario generali, et saltem tribus examinadoribus synodalibus. — 15. Quomodo autem, quando, ubi, et a quibus sit indicendus concursus pro parochis eligendis? *remissive*. — 16. In parochos eligendi et promovendi sunt sub gravi culpa meliores, seu digniores. — 17. Parochus in ecclesia exempta animarum curam exercere intendens, prius approbandus et examinandus est ab episcopo. — 18. Examen et approbatio vicariorum ad curam animarum positurum in ecclesiis unitis ordini S. Joannis Hierosolymitani ad episcopum pertinet. — 19. Parochus pro cura animarum non potest deputari, nisi de consensu episcopi, et prævio examine. — 20. Examinato et approbato in Urbe ad curam animarum non possunt ab episcopo ordines denegari sub prætextu insufficientis litteraturæ. — 21. An, et quatenus episcopus possit parochos rite, ac recte semel approbatos iterum ac pluries examinare? ad num. 23. — 22. Alia ad rem ad n. 37.

(1. Parochi apud ethnicos olim dicebantur illi, qui legatis publice Romam missis salem, et ligna præparabant, id est illi, qui omnia necessaria legatis regum, principum ac rerum publicarum hospitio receptis, suppeditabant, teste Acrone in illud Horatii, lib. 1, *Serm. sat.*, 5, ibi :

Proxima Campano ponti, quæ villula tectam
Præbuit, et parochi, quæ debent ligna, salemque.

Et sic referunt Calvinus, in *Magno Lexico juridico*, tom. II, verb. *Parochus*; Petrus Gregorius, *Syntag. juris*, lib. xxxvi,

cap. 30, n. 9; Barbosa, *De offic. et potest. parochi*, part. 1, cap. 1, n. 1, et alii. (2. Unde quidam censent ad instar istorum dictos esse parochos in Ecclesia catholica, eo quod sint sacerdotes auctoritate episcoporum ecclesiis præfecti, et plebibus, sive populis omnia necessaria ad pascendas animas subministrant. Alii vero existimant parochum dictum esse quasi paræcum. (3. Paræcus autem Græcis est incola, sive habitator in loco, ut habetur in l. *Pupillus* 239, ff. *De verbor. significat.*, ibi : « Incola est qui in aliquam regionem domicilium suum contulit, quem Græci *paræcon* (id est *juxta habitantem*) appellant. » Ita Azorius, *Instit. moral.*, part. II, lib. II, cap. 12, q. 1; Barbosa, *loc. cit.*, n. 3, et alii.

(4. Parochus, seu paræcus dicitur a *parochia* seu *paræcia*, sicut et parochiani seu paræciani : Budæus, citatus et secutus a Barbosa, *loc. cit.*, n. 14; Calvin., l. c., verb. *Parochia*. (5. Ex parochis aliqui vocantur *plebani*, ut in cap. *Scriptum est* 40, *De elect.*, qui videlicet curam exercent animarum in plebania habentē sub se plures ecclesias, vel capellas; c. *Statutum* 1, *Ne clericus*, vel *monachus* in 6. (6. Et sunt sic dicti a *plebe*, vel *populo*, qui sub eorum cura regitur, et habet se plebanus cum cæteris curatis unius plebis, sicuti archiepiscopus cum suffraganeis suæ provinciæ: Barbosa, *loc. cit.*, n. 5, et alii passim.

(7. Aliqui vero appellantur *rectores*, quia plebem, et populum sibi commissum cum cura regunt, juxta cap. *Ut quisque presbyter* 3, *De vita et honestate clericorum*, et cap. *In ecclesiis* 1, *De capellis monachorum*, et eorum beneficium vocatur *rectoria*, c. *Cum olim* 23, *De præbend.* (8. Aliqui vocantur *capellani*, et sunt illi, qui in ecclesia monachorum curam animarum exercent, ut in cap. *In ecclesiis* 1, *De capellis monachorum*. (9. Aliqui vocantur *sacerdotes proprii*; sacerdos enim proprius vocatur cujuslibet parochiæ rector, c. *Omnis utriusque sexus* 12, *De penit. et remiss.* (10. Aliqui vocantur simpliciter *curati* sic dicti a *cura*, quam de regendis ovibus susceperunt: qui curati alicubi sunt insigniti nomine *archipresbyteri*, et alicubi nomine *præpositi*, et hujusmodi.

(11. Pro parochis, quocumque nomine nuncupetur, eligi debet persona idonea, quæ in propria parochia residere, et per se ipsum animarum curam exercere valeat, ut colligitur ex c. *In parochia* 31, *causs.* 16, q. 1; c. *Cum in cunctis* 7, *De elect.*; c. *Eam te decet* 4, *De æt. et qualitat.*; cap. *Quia nonnulli* 3, *De clericis non resident.*; cap. *Grave nimis* 28, *De præbend.*; cap. *Licet canon* 14, *De election.* in 6, cum similibus, juncto conc. *Trident.*, sess. VII, *De reformat.*, cap. 3.

(12. Idonea persona in hac materia dicitur prædita ætatis maturitate, morum gravitate et litterarum scientia, cap. *Cum in cunctis* 8, *De election.*, § *Inferiora*, ibi : « Alia, quæ curam animarum habent annexam, nullus omnino suscipit, sed nec parochialis

ecclesiæ regimen, nisi qui cum 25 annum ætatis attigerit, et scientia, et moribus commendandus existat; » cum similibus.

(13. Hinc parochi debent eligi, et insitui ad præscriptum concilii *Tridentini*, sess. xxiv, *De reform.*, cap. 18, et constit. S. Pii V, incip. *In conferendis beneficiis*. (14. Nempe per examen, et concursum coram episcopo, vel ejus vicario generali, et saltem tribus examinadoribus synodalibus, conc. *Trid.*, cit. sess. xxiv, cap. 18, *De reformat.*

(15. Quomodo autem, quando, ubi, et a quibus sit indicendus concursus pro parochis eligendis? *Vide verb.* *BENEFICIA*, art. 4, a n. 21, verb. *CONCURSUS* per tot.; verb. *EXAMINADORES*, a num. 23 usque in finem.

(16. In parochos eligendi et promovendi sunt sub gravi culpa meliores, seu digniores. *Vide verb.* *ELECTIO*, art. 3 per tot., et signanter n. 15.

(17. Parochus in ecclesia exempta animarum curam exercere intendens, prius approbandus et examinandus est ab episcopo juxta dispositionem cap. *Exemptionem*, *De privileg.* in 6 : sacra congreg. Concilii, in *Caputaquen.*, 23 Junii 1639.

(18. Examen et approbatio vicariorum ad curam animarum positurum in ecclesiis unitis ordinis S. Joannis Hierosolymitani, ad episcopum pertinet : sac. congreg. Conc., in *Augustana*, 4 Dec. 1631.

(19. Parochus pro cura animarum non potest deputari, nisi de consensu episcopi, et prævio examine : sac. congreg. Conc., in *Pictavien.*, 4 Junii 1627.

(20. Examinato et approbato in Urbe ad curam animarum non possunt ab episcopo ordines denegari sub prætextu insufficientis litteraturæ : sac. congreg. Episc. et Regul., in *Sutrina*, 26 Januarii 1590.

(21. An, et quatenus episcopus possit parochos rite ac recte semel approbatos, iterum, ac pluries examinare? Respondendum est cum distinctione: Aut enim agitur de parochis examin., et approbatis ab eod. episc. vel ab antecess. Si agatur de parochis examinatis et approbatis ab eodem episcopo, non potest idem episcopus eos iterum examinare, nisi novis supervenientibus vehementibus indicis, etiam extrajudicialibus, de eorum imperitia, seu defectu necessariæ scientiæ ad suum obeundum, et adimplendum officium : Sic expresse Rota decem. 19, tom. I, decis. 257, nu. 1 et seq., cum pluribus ibi adductis, Monacell. tom. I, tit. 10, formul. 15, n. 2, cum Gonzalez, Garcia, Barbosa, et cardin. de Luca ibi allegatis; Pignatell., tom. I, consult. 133, num. 7 et seq. Et sic censuit sac. congreg. Concilii, in *Pampilonensi*; apud Pignatell., *loc. c.*, n. 8, ubi cum quæreretur,

(22. Primo : « Utrum episcopus possit examinare parochos et rectores semel approbatos ad curam animarum exercendam, quando ex rationabili et legitima causa habetur vehemens suspicio de illorum imperitia ad sacramenta ministranda, et munus suum adimplendum; et clarius cognita illorum illitteratura, detur illi coadjutor be-

ne meritis cum assignatione alicujus portionis fructuum pro ejus congrua sustentatione?

Secundo : « An possit hoc examen facere non solum in actu visitationis, sed etiam extra illam respectu alicujus parochi, de cujus imperitia habetur certa notitia?

Tertio : « An ad ejusmodi examen faciendum requiratur, quod imperitia talis parochi examinandi probetur juridice per testes deponentes; an vero sufficiat talem imperitiam constare episcopo extrajudicialiter, vel quia expositum fuit illi per personas fide dignas, quæ nolunt juridice deponere propter metum, respectum, vel aliam rationem, vel quia ipsemet episcopus ex aliquibus actionibus, quas videt et notat in ipso parochis, et ex verbis, quæ occurrunt, facit conjecturam fere evidentem de imperitia illius. His igitur scrupulis anxius supplicat pro declaratione, ut salutare pabulum suis ovibus præbere, suoque muneri satisfacere possit; »

Sacra congreg., etc., die 16 Januar. 1667, censuit ad omnia respondendum *affirmative*.

(23. Cumque ab eodem episcopo Pampilonensi iterum die 22 Septembris 1668, quæsitum fuisset, an in actu visitationis ordinario liceret examinare parochos, quamvis contra illos suspicio imperitiæ non urgeret; sacra congregatio absolute respondit *negative* : Sic Rota, l. c., decis. 166, n. 1.

(24. Et sic etiam censuit eadem sac. congreg. Concilii, in *Tridentina juris examinandi*, 18 Aprilis 1671. Consulta enim, « An possit idemmet ordinarius examinatos, et ad confessiones audiendas, ac curam animarum exercendam, ecclesiasque parochiales obtinendas idoneos repertos, et approbatos, ad novum examen vocare, quando nulla adest rationabilis suspicio de illorum imperitia? » Respondit, « servandam esse declarationem alias editam sub die 22 Septembris 1668, in *Pampilonensi*, » quæ non potest esse et intelligi nisi de episcopo approbante, de quo in *Tridentina* quærebatur, alias sacra congregatio ad eam non remisisset : Sic expresse Rota, l. c., decis. 257, a n. 18.

(25. Et quod possit idem episcopus iterum examinare a se ipso jam examinatos et approbatos parochos, quos probabiliter judicaverit insufficientes, eo quod non vacaverint studio, et scientiam, quam prius habebant, deperdiderint, colligitur aperte ex concilio *Tridentino*, sess. XXI, c. 5, decernente, quod possit episcopus rectoribus parochialium illitteratis dare coadjutores; nam si non posset examinare, aut non posset dare coadjutores, sic redderetur inane dictum decretum Concilii; aut dando, fieri posset, quod iis quoque daret, quia revera essent litterati, et sufficientes; adeoque ad hæc inconvenientia evitanda, dicendum est, quod episcopus possit reexaminare a se ipso jam examinatos, et approbatos parochos, quos ex supervenientibus vehementibus indicis vere probabiliter judicaverit illitteratos, et insufficientes, ex quo non

exulta scientia in ipsis defecerit : opinio enim insufficientiæ est veluti quædam accusatio, seu denuntiatio.

(26. Si autem agatur de parochis examinatis et approbatis ab episcopo antecessore, non solum potest episcopus successor eos examinare cum probabiliter ex vehementibus iudiciis eos iudicat illitteratos, ac insufficientes, sed etiam sine talibus iudiciis pro sola quiete conscientiae suae : Sic Rota recent., part. XIX, tom. 1, cit. decis. 258, a n. 3, cum pluribus ibi citatis ; Solorz., *De jure Indiarum*, c. 17, n. 2, t. II, lib. III ; Diana, part. IV, resol. 49 ; Barbastren., *De paroch.*, p. 1, c. 2, n. 4, tract. 10, et alii. Et ratio est, quia episcopus tenetur ex munere suo curare, et attente prospicere, ut ecclesiae sibi subditæ recte administrantur, et oves propriæ accurate pascantur ; cap. *Qui autem episcopatum* 11, caus. 8, qu. 1 ; id autem præstare non potest, nisi per examen inquirendo, an parochi scientiam semel acquisitam amiserint, vel eam amplius excoluerint, ideoque eos examinare potest, et non alieno, sed proprio iudicio deferre : Glossa ad cap. *Cum secundum Apostolum* 16, De præbend., verb. *Liceat*, ibi : « Sed successor potest, et ita semel approbatus iterum probatur, et reprobat sicut medicus ; » quod et ante notaverat ad cap. *Accepimus* 35, De ætate qualit. et ordin. præficiend., verb. *Examinare*. Unde si in examine eos insufficientes, ac illitteratos reperiat, sufficientem eis coadjutorem assignare tenetur, ne oves suæ fame pereant. Quamobrem Christus ipse ecclesiasticos alloquens, præsertim parochos, *Matth. v*, dicit : *Vos estis sal terræ, quod si sal evanuerit, in quo salietur ? Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras.* Et *Malachiæ II*, inquit Deus : *Labia sacerdotis, custodient scientiam, et legem requirunt ex ore ejus ; vos autem recessistis de via.* Et *Osee IV*, dicit : *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.*

(27. Enimvero S. Pius V, const. incip. *Rom. Pontificis*, ubi statuit, regulares confessiones sæcularium audire non posse, nisi prævio examine fuerint ab ordinario approbati ; insuper addit *ibid.*, § 2 : « Volumus tamen eos, qui semel ab episcopo in civitate, vel diocesisibus suis prævio examine approbati fuerint, ab eodem episcopo iterum non examinari ; cæterum ab episcopo successore pro majori conscientiae suæ quiete examinari de novo poterunt, etiamsi sint lectores, et in theologia graduati. » Quæ sane verba nullam requirunt causam in successore, ut possit examinare regul. approbatos ab antecess. nisi ob solam propriæ conscientiae quietem, ac proinde S. Pont. lectores et graduatos in theologia noluit excipere, in quibus suspicio imperitiæ facile considerari non potest, sed eos pro sola quiete conscientiae suæ a successore examinari posse sancivit. Unde conficitur argumentum a multo magis authent. *Multo magis*, cod. *De sacrosanctis eccles.* Si enim successor episcopus regulares adeo a

S. Sede privilegiatos, semel a prædecessore approbatos, licet lectores et graduatos in theologia, potest pro recta et tuta sacramenti Pœnitentiæ administratione ad examen vocare, multo magis poterit parochos a se nunquam examinatos examinare, ut experiatur, an exulta duret scientia, et peritia, de qua cognovit prædecessor, ut sic consulat quieti conscientiae suæ ; quam ratiocinationem induxit Capon., *controv. 42*, n. 8, post Joann. Sanchez, in *Select. sacrament.*, disp. 48, et sic censuit sacra congr. Concilii, in *Placentina*, 28 Augusti 1628, his verbis : « Examinare iterum potest episcopus, tam in Visitatione, quam extra super doctrina, et litteratura parochos approbatos ab antecessoribus tempore provisionis parochialium, » apud Barbosa, in *Summa Apostolic.*, decis. verb. *Examinare*, n. 11. Hactenus Rota cit., dec. 257, a n. 5 ad 17.

(28. Recte tamen concludit Monacell., *cit. t. I, tit. 10, formul. 15*, n. 3, quod episcopus sententiam hanc ad praxim non debet deducere, nisi raro, cum magna cautela, et non nisi præcedente diffamatione, seu conjectura imperitiæ parochi, ne bonam famam, quæ impinguitur (Prov. xv, 30), amittat. Imo Pignatell., *cit.*, tom. I, consult. 133, num. 12, absolute dicit, quod extra hos casus, nempe totæ imperitiæ, et illitteraturæ parochorum, seu erroris in administratione sacramentorum, non potest episcopus vocare ad examen parochos ; habent enim intentionem fundatam, ut ad exercitium curæ animarum, et ad sacramentorum administrationem admittantur ; cum hoc veniat in consequentiam approbationis ab examinatore eorum persona factæ, ut sacra congregatio resolvit in *Nucerina*, die 6 Octobris, et 10 Novemb. 1617. Quia cum eorum approbatio se habeat per modum sententiæ decernentis de idoneitate, quam de jure possidet, ideo non potest sine causa revocari in dubium ipsa possessio, sicuti revocaretur, si jam approbatus iterum ad examen vocaretur. Hactenus ipse, qui *ibid.*, num. 19, subjungit, quod tota difficultas reducitur, an fidendum sit arbitrio episcopi, qui prætextu inhabilitatis parochos divexare poterit ; et num. 20 concludit, se existimare proinde, quod constare debeat episcopo, examinandos vere esse illitteratos, vel quia tales fuerint antequam ad curam animarum admitterentur, vel propter aliam causam, quæ supervenire potuerit, juxta cap. *Accepimus* 15, de ætate, et qualit., et ordin. præficiend., ibi : « Nisi forte postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos ; » utque id constet, non debet attendi attestatio ejusdem episcopi, sed requiruntur necessario diligentes investigationes in scriptis reducendæ, juxta Felinum, in cap. *Ex litteris* 11, De constitutionibus, num. 7, ibi : *Per diligentem investigationem*, quæ licet fuerint extrajudiciales, attamen ex iis apparere poterit, an constet de illitteratura et imperitiâ. Quod sentire videtur Gonzalez, ad *Regul. 8, Cancellariæ gloss. 4*, num. 96. Idque, ut

possint superiores dignoscere, an episcopus jure, meritoque processerit, secundum Rotam, part. II, recent. decis. 25. Esto itaque, quod causa substiterit, ea deberet probari : ex l. *Cum hi* 8, § ultim. juncto princip. ff. *De transactionibus*. Vel ex eo maxime, quia revocatio pertinet ad forum externum, et versatur in adimendo jure quæsito. Hactenus ille (4).

(29. * Parochum regularem suo munere deficientem potest punire episcopus cumulative cum superiore regulari ; ita tamen, ut si aliter statuat superior regularis, aliter episcopus, standum sit episcopi mandato. Ita statuit Benedictus XIV, in bulla *Firmandis*, Bull. tom. I, num. 109. Si removeri debeat, potest tam episcopus sine superiore, quam hic sine illo id præstare. *Ibid.*, § 11.

(30. Parochi jurisdictionem habent ordinariam in foro interno, non vero externo, quidquid alii censuerint, ut proinde nullam excommunicationis sententiam ferre possint, ut ex communiori, et in praxi recepta sententia. *De synod. diæces.*, lib. v, cap. 4, § 2.

(31. Episcopi successores ex rationabili causa extra visitationem possunt examinare parochos ad ecclesias parochiales alias approbatos, ut in decreto S. congr. Concilii, *Institut. eccles.*, 9, § 16. Quin et hoc potest præstare pro libitu, et ex sola quiete animæ suæ, quamvis nihil habeat suspicionis ; *ib. Vide adnotationem* sub n. 28 h. art.

(32. Si vero episcopus velit iterum examinare, quos ipse approbavit, requiritur

(4) Non abs re putamus afferre, quæ hac super re per Benedictum XIV, tradita sunt in *Synodo diæcesana*, lib. XIII, cap. 9, n. 21, suntque tenoris ut sequitur :

« Sæpe contingit, ut ii ipsi parochi, qui vel a patronis laicis nominati, examine facto, idonei et habiles ab episcopo reperti sunt, vel si parochialis ecclesiae provisio per concursum facta est, in ipso concursu doctores, aptioresque iudicati, ideoque cæteris competitoribus prælati fuerunt, temporis decursu, indocti et inhabiles comperiantur, aut tales evadant, cum post adeptam animarum curam necessariam studii exercitium omnino reliquerint. De hoc actum fuit in dicta congr. Conc. dum nos illius secretarii officium gereremus, instantibus nonnullis episcopis, et præcipue Legionensi, in relatione status ecclesiae suæ ; cui, re discussa in congregatione diei 15 Decembris, anni 1725, responsum fuit, « observanda esse antiqua decreta ; » quæ quidem ad sequentia reducuntur.

« Nimirum, prudenti episcopo in re tam gravi non esse inconsiderate procedendum ; non esse præbendas nimis faciles aures fallacibus vulgi vocibus, clamantis, imperitum parochum esse, et administrandæ parochiæ ineptum ; si vero de ejusdem imperitiæ et ignorantia probabiles notitiæ, et gravia argumenta suppetant, tunc in potestate episcopi esse, etiam extra visitationem, omni iudicii forma seclusa, hujusmodi parochum ad examen revocare, quamvis alias ab eodem episcopo in præcedenti examine approbatus fuerit.

« Ita olim sacra congregatio respondit episcopo Pampilonensi die 22 Septembris, anni 1668, sicuti legitur in libro *Decretorum* xxvi, pag. 108. « Cum sub die 15 Januarii 1667, ad instantiam episcopi Pampilonen. ad hac sacra congregationem resolutum fuerit, primo, posse episco-

saltem extrajudicialis infamatio de inscitia. Quamvis hoc non requiratur ab iis, quos laicus patronus nominavit ad beneficium curatum, cum probati non fuerint in concursu, ut ex S. Rota, et ex card. de Luca, *ibid.*

(33. Parochus habendus est, quoad crimen complicitatis, ille, qui peccat cum famula sua, quæ in ejus domo inhabitat, quamvis in alia parochia habeat paternam domum. Et re ipsa quidem præceptum Paschale tenetur illa implere in parochia, ubi famulatum habet, *Institut. eccl.* 82, § 22.

(34. Tolerari potest, ut parochus habeat in domo mulieres sibi conjunctas in primo et secundo gradu consanguinitatis, et etiam affines in primo gradu cum ancillis earum, quæ tamen minores non sint annis quadraginta. Ita decretum est a S. congregatione Concilii pro diocesi Bononiensi. *Institut. eccles.* 82 per tot., quamvis hoc decretum respiciat famulas cum uno tantummodo parochi cohabitantes ; quæ vero munus suum præstant propinquis ejusdem parochi, minoris etiam ætatis permittuntur, dummodo tamen testimonium bonæ famæ suæ habeant. *Vid. secundam appendicem* post art. 4, v. PAROCHUS.

(35. * Dictum fuit supra, eam idoneam ad consequendas parochias esse personam, quæ sit ætatis maturitate prædita ; sed quænam sit hæc ætas, neque a longe indicatum. S. Trident. concil. duo distinguit dignitatum genera, quæ animarum curam habent adnexam. Aliæ in ecclesiis præsertim cathe-

« pum examinare parochos et rectores semel approbatos ad curam animarum, quando adest vehementis suspicio de illorum imperitiâ ; secundo, « posse ad hujusmodi examen procedere etiam extra visitationem ; tertio, ad dictum examen faciendum, haud necesse esse, ut judiciales probationes imperitiæ præcedant ; nunc supplicat episcopus ipse, per hanc sacram congregationem ulterius « declarari, an in actu visitationis diocesis possit « episcopus examinare parochos, quotquot visitat ; « etiamsi contra illos, vel aliquem ipsorum, non « vigeat suspicio imperitiæ ; » et Congregatio respondit : *Negative.*

« Cumque ex vehementi suspicione, sive ex semiplena probatione imperitiæ, liceat episcopo ad examen revocare parochum illum, quem ipsemet olim ad animarum curam approbavit ; multo magis id agere poterit, si agatur de parochis in hujusmodi officio a prædecessoribus episcopis constitutis. Quæ de re multa sunt congregationis responsa. Primum est diei 26 Augusti 1628, lib. XIII *Decretorum*, pag. 520, a terg. « Sacra, etc., censuit, episcopos successores posse, superveniente rationabili causa, « iterum ex officio, etiam extra visitationem, examinare parochos alias ad ecclesias parochiales « approbatos. » Secundum diei 15 Januarii 1634, lib. XV *Decretorum*, pag. 146, a terg. : « Sacra, « etc., respondit, episcopos successores, superveniente rationabili causa, posse etiam ex officio « iterum examinare tam in visitatione quam extra, « parochos, quamvis regulares, approbatos tempore provisionis parochialium. » — Et in hoc sensu episc. potest parochos iterum ad examen vocare *sub pœna privationis* : S. C. Conc. in *una Lucerina*, 13 Jan. 1594, et in *una Interamnen*, 1 Oct. 1602 apud Pignat., t. I, cons. 133. (*Edit. Cas.*)

dralibus, in quibus ætatem viginti quinque annorum requirit sess. xxiv, cap. 12 *De refor.*, in princ., ibi: « Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem vicesimum quintum suæ ætatis annum attigerit. » Ad cæteras vero minores dignitates in capitulo, quæ nullam habent curam animarum annexam, minor sufficit ætas viginti duo annorum. Concil. *Trident.*, *loc. cit.*: « Ad cæteras autem dignitates, vel personatus quibus animarum cura nulla subest, clerici alioquin idonei, etc., et *xxii annis non minores asciscantur*; » et hoc licet sermo sit de canonicatu, cui unita sit parochialis. *Barbos.*, in diet. conc., *loc. cit.*, in verb. et *xxii annis*. Cum vero hæc ætas sufficiens non sit ad omnia parochialia munera implenda, hinc merito per canonicas sanctiones statutum est, ut ad parochiam promotus, vel ad aliam dignitatem in collegiata vel capitulo, debeat infra annum ad sacerdotium quoque promoveri. Sic expresse de parochis in capite *Licet*, et in capite *Cum ex eo de elect. in sext.*; *Rebuf.*, tit. *De non promotis infra annum*, in princ.; *Azor.*, part. II, lib. VI, cap. 8, quæst. 2. De obtinentibus vero in cathedrali vel collegiata sæculari, vel regulari quascunque dignitates, vel beneficia annexum habentia sacerdotium, vel alium ordinem tradit concil. *Trident.*, sess. xxii, cap. 4, *De refor.*; *Clement.* *Ut ii de etat. et qualitat.*; *Navarr.*, *De etat. et qualitat.*, lib. I, consil. 45. De abbatibus et prælatibus regularibus, ex non sacerdotibus forte promotis, in cap. *Cum in cunctis*, et cap. *Licet de electione*, in 6; *Layman.*, in cap. *Commissa de electione*, num. 3; *Navarr.*, *Comment. 3 De regularibus*, num. 23.

(36. Quod si ad parochias promoti negligent intra præfinitum tempus sacerdotium suscipere, ipso jure, nulla etiam præmissa interpellatione, parochia privati declarantur, a cit. c. *Licet de electione*. « Intra annum a sibi commissi regiminis tempore numerandum se faciat ad sacerdotium promoveri. Quod si intra idem tempus promotus non fuerit, ecclesia sibi commissæ, nulla etiam præmissa monitione, sit præsentis constitutionis auctoritate privatus. » Hic vero annus ex illo incipit tempore, quo regimen ecclesiæ commissum fuit rectori, ipsiusque pacificam nactus fuit possessionem, vel per eum stetit, quominus eam nancisceretur, dummodo non fuerit interea justo impedimento detentus. Cum enim pœnalis hæc constitutio sit, suum consequi effectum non debet, nisi termino præfinito penitus elapso. *Layman.*, in cap. *Commissa*, num. 2, et in *Theologia moralis*, lib. III, tract. 4, cap. 16, num. 12; *Azor.*, part. II, lib. VI, cap. 8, quæst. 10. Quod si quis malitiose ecclesiam parochialem recipiat animo tantum recipiendi unius anni fructus, et inde renuat sacerdos ordinari, tunc non modo ecclesia privatur, sed condemnatur insuper ad integros restituendos fructus, quos fraudulenter percepit, et non restituendo peccat mortali-

ter. *Castropal.*, part. II, tract. 13, dist. 14, part. VII, num. 6, quod extenditur etiam ad eos, qui cum dubio, vel conditionate cogitant suscipere infra annum sacerdotium. *Castrop.*, *loc. cit.*, num. 5; *Azor.*, part. II, lib. VI, cap. 9, quæst. 3; *Pass.*, cap. 23, num. 397 et 400. Ad hoc etiam tenetur pro indemnitate ecclesiæ, qui eam contulit personæ, quam non credebat ad hujusmodi ordinem promovendam. C. *Commissa de electione in 6*. Ab hac tamen lege exemptas declarat text. in c. *Statutum 22*, De electione in 6 « Collegiatis ecclesiis, etiamsi alias parochiales exstiterint, et assumptos ad earum regimen. » Item parochiales ecclesiæ dum in cathedrales eriguntur, decanatus, præpositura, archidiaconatus, ecclesiæ curatæ; parochia unita principaliter beneficio simplici, parochus non habens curam fori pœnitentialis, sed solum contentiosæ, parochus demum solum habitu, hoc est actu non habens parochianos. *Sanch.*, lib. II *Opus.*, cap. 2, dub. 22, n. 7 et 8; *Rebuf.*, *loc. cit.*, n. 24, 29 et 31; *Leuren.*, *For. benefical.*, part. I, quæst. 320, num. 1 et 4, cum seqq.; vide etiam apud eundem, *loc. cit.*, n. 2 et 3, ubi mirifice quæstionem expendit super restitutione fructuum, et casus distinguit, in quibus negligens, vel renuens suscipere sacerdotium mortaliter peccet, vel non, retinendo fructus indebite perceptos.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(37. De qualitatibus, quas sacri canones in parochis requirunt, plene tractant canonistæ ad tit. *De vit. et honest. clericor.*, sed cum primis adundus est *Daniel Hannibal Fabrotus*, *De vit. et honest. clericor.* Confer etiam *Barbos.*, *De offic. et potest. parochi*, part. I, cap. 2, ubi plena manu totam hanc materiam sistit, quæ omnia sub examen revocare non lubet.

ARTICULUS II.

Parochus quoad ea, quæ concernunt ejus residentiam, præcedentiam et prædicationem.

SUMMARIUM.

1. Parochus tenetur de jure divino residere in parochia. — 2. Affertur ratio ex concilio Tridentino. — 3. Adducitur et solvitur objectio. — 4. Non est tamen explicite definitum a concilio Tridentino tanquam dogma fidei. — 5. Parochus residere tenetur, quamvis parochialem tenuerit habeat. — 6. Item parochus residere tenetur, etiamsi in parochia remanserint tantum tres, vel quatuor incolæ. — 7. Parochus, si duas habet ecclesias unitas, residere tenetur in digniore. Si vero non constet, quæ sit dignior, in frequentiori. Sed si una fuerit extra et altera intra urbem, residere debet in ea, quæ est intra. — 8. Unde, si populus dividatur, et una pars habitet in civitate, et altera extra, parochus residere debet in civitate. — 9. Imo parochus residere debet prope ecclesiam in civitate, licet major pars parochianorum longe habitet in oppidis, succurrendo illis, qui longe habitant secundum loci antiquam consuetudinem. — 10. Parochus habens parochiales duas unitas perpetuo invicem æque principaliter, et non unam alteri accessorie, ambasque pares, ita ut una non sit dignior et principalior altera, potest, in

qua maluerit, residere. — 11. Parochus habens legitimam dispensationem parochialem ecclesiam cum canonicatu, residere debet in parochiali. — 12. Unde parochus residens in parochiali, quæ non longe abest a collegiata, in qua canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad ecclesiam collegiatam accedere, et in ea divinis inservire potest: dummodo omnibus diebus, et horis suis, et congruis parochiali inserviat, et nihil prorsus relinquat ex debito servitio ipsius parochialis. — 13. Parochus residere debet in loco, ubi sita est ecclesia parochialis, etiamsi ei esset datus coadjutor ratione infirmitatis. — 14. Parochus, qui non habet domum propriam in loco ubi residere tenetur, aliquam conducere debet. — 15. Parochus non excusatur, quin intra parochiam residere debeat, quamvis non adsit commoda domus parochialis, et sit magna aeris intemperies, et retineat capellanum in parochia, et ipse accedat singulis diebus festis. — 16. Parochus cogendus est habitare in domo ecclesiæ, vel si ecclesia eam non habeat, in propinquiori intra limites parochiæ; quod si non habitaverit, tenetur ad restitutionem fructuum, de quibus in *Decret. Tridentin.*, sess. xxii, cap. 7, *De reform.* — 17. Parochus, parochiali domo relicta, poterit in paterna, vel cognatorum domo intra fines parochiæ habitare, si in ea possit residentiam muneris satisfacere. Imo id poterit etiamsi talis domus sit extra fines parochiæ, dummodo parum distet. — 18. Parochus tenetur residere personaliter, nec satisfacit præcepto residentiam, suæque conscientiam, si totam curam relinquat capellano, nulla per se ipsum munia parochialia obeundo. — 19. Parochi cogendi sunt ad subeunda per se ipsos, et non per substitutos ea munia, ad quæ tenentur. Tolerandi autem, ut per substitutos suppleant in illis tantum casibus, in quibus expressis verbis canonum, et decretorum concilii, permissum est eis, ut per vicarios coadjutores possint officio suo fungi. — 20. Potest tamen parochus pro meliori cura animarum, atque officiorum parochialium executione, et aliqui sua quiete, unum, vel plures cooperatores habere; dummodo simul ipsemet parochus, cessante justo impedimento, aliqua etiam munia pastoralia, præsertim principaliora, personaliter præstare non intermittat. — 21. Parochi non possunt abesse a suis parochiis neque per duos menses ipsis a concilio concessos absque licentia episcopi; quamvis alii contrarium sentiant. — 22. At veritas nostræ conclusionis clare habetur ex verbis concilii, et ex declaratione sacræ congregationis ejusdem concilii. — 23. Imo ad hoc, ut parochi possint etiam per bimestre a concilio concessum abesse, non sufficit licentia petita, nisi etiam fuerit obtenta, et in scriptis data. — 24. Si autem parochus postulanti prælatus, seu episcopus renuerit licentiam concedere, posset haberi recursus ad superiorem illum prælati, seu episcopi, et, subsistente rationabili causa, posset idem superior compellere prælatum inferiorem ad eam licentiam concedendam. — 25. Occurrente tamen causa aliqua gravi, et necessaria subito abscedendi, tunc parochus, relicto idoneo vicario, discedere poterit absque præhabita licentia ordinarii, dummodo, cum primum poterit, certior ordinarius de tali suo discessu, atque necessitate urgente; nisi brevi sit reversurus. — 26. Parochus non potest abesse a sua parochia, etiam relicto in ea idoneo vicario approbato cum congrua mercede, ut doceat in civitate grammaticam, etiamsi non inveniretur alius idoneus ad legendum, et ipse singulis diebus festis ad suam ecclesiam accedere vellet. — 27. Parochus autem habens in civitate suam ecclesiam, potest inibi in publica universitate sacram Scripturam legere, ita tamen, ut cura animarum per ipsum exercenda nihil detrimenti patitur. — 28. Parochus ex alio loco oriundus, non potest propter intemperiem aeris extra parochiam habitare, quamvis in ea relinquat vicarium appro-

batum. — 29. Parochi tempore pestis residere omnino tenentur in suis parochialibus; possunt tamen per alium idoneum ministrare parochianis suis peste infectis sacramenta baptismi et pœnitentiæ; et si non resederint, contra eos procedendum est, servata forma c. 1, in fine sess. xxiii *De reform.* — 30. Parochus non potest per hebdomadam abesse a sua ecclesia, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto vicario idoneo ab ipso ordinario approbato. — 31. Imo nec potest abesse ultra duos dies, si adsit constitutio episcopi prohibens parochis, ne ultra biduum sine sua licentia a propriis ecclesiis absint. — 32. Quinimo potest episcopus prohibere parochis sub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne ultra biduum ab ecclesia sua possint abesse; non tamen id prohibere potest sub pœna excommunicationis lætæ sententiæ. — 33. Ubi autem non adsit talis constitutio episcopi, potest parochus ex causa sibi visa legitima per unum, vel alterum diem abesse, dummodo interim idoneum vicarium ab ordinario approbatum relinquat. — 34. Imo *Barbosa*, et alii docent, posse parochum sine licentia episcopi, ex causa sibi legitima visa, abesse per sex, aut septem dies; dummodo interim idoneum vicarium in illo episcopatu admissum pro administratione sacramentorum relinquat. — 35. Parochis possunt ordinarii aliquibus justis de causis, juxta Tridentini formam, licentiam concedere recedendi a parochiali ad aliquid tempus, modo ea utantur intra limites præscriptos a concilio Tridentino, sess. xxiii, cap. 1 *De reform.* — 36. Pro ordinariis, qui talem licentiam concedere possunt, veniunt etiam ordinarii episcopo inferiores, ut abbates, et alii similes habentes jurisdictionem et proprium territorium. — 37. Ordinarii possunt concedere parochis licentiam abessendi ad bimestre tempus ob quamcunque justam causam; veluti recreationis, aut visendi amicos, et hujusmodi. Ultra bimestre autem non possunt illam concedere, nisi ob aliquam gravem causam. — 38. Graves causæ, ob quas potest concedi parochis licentia abessendi ultra bimestre, sunt præcipue quatuor assignatæ a Tridentino, scilicet *Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas*. — 39. Quid intelligatur per *Christianam charitatem*? — 40. Quid per *urgentem necessitatem*? — 41. Quid per *debitam obedientiam*? — 42. Quid per *evidentem ecclesiæ, vel reipublicæ utilitatem*? — 43. Parochis non licet causa studiorum a suis parochialibus ecclesiis post concilium abesse, nec episcopus licentias ad id concedere potest; illæque, si concessæ fuerint, non suffragantur. — 44. Nec episcopus potest uti opera parochi in visitatione, vel alio servitio suæ ecclesiæ, nisi pro tempore duorum mensium a concilio Tridentino permissorum. — 45. Item non potest parochus per episcopum occupari in sui, vel ecclesiæ cathedralis servitio, ut nempe sit vicarius, visitator, secretarius, fiscalis, etc. *Vide num. seq.* — 46. Parochus habens curam animarum, an possit esse vicarius generalis episcopi, vel capituli sede vacante? — 47. Parochus non excusatur a residentia propter officium inquisitoris. — 48. Parochus justa de causa absens, sive cum superioris licentia, sive absque, per aliquot dies, semper tenetur relinquere idoneum vicarium. — 49. Abesse non potest parochus, si episcopus licentiam denegat judicans minus æquam causam, licet de facto sit vera, et sufficiens, sed tunc potest habere recursum ad superiorem. — 50. Parochus obtinens licentiam abessendi fingendo causam justam, quam revera non habet, peccat mortaliter, et tenetur restituere fructus in tali absentia perceptos. — 51. Parochus absque legitima causa, et licentia non residens in sua parochia, præter culpam mortalem, quam incurrit (nisi modicitas temporis eum excuset) pro rata absentiam fructus non facit suos, et eos restituere tenetur. — 52. Restitutio hujusmodi fru-